

א' ב' שבפרשה

רעיון ומוסר השיכל בדרך משל ונמשל הנלמד מהפרשה
מבארם של רבותינו מפרשי התורה, בעלי המוסר והחסידות.

בדוק מה תחום 'האפור' שלך!

הרב אהרן רכניצר

חוקים נוקשים, **זה או שחור או לבן** ואת זה בדרך כלל אנשים מקיימים ככתבם וכלשונם, אולם יש גם תחום אפור שהוא בין השחור והלבן, דברים שנתונים לשיפוט על ידי האדם בעצמו, והוא בחושי הבריאים מחליט בסוף, **אם זה בגדר מותר או אסור**, תחום האפור מהווה אבן בוחן עבורו לראות אם הוא שומר חוק, או שלוקח את החוק לידיים ומתנהג כפי שליבו נוטה, גם אם זה לצד הרע.

כדי לסבר את אוזן, ניקח דוגמא פשוטה ביותר, מאתנו ההורים שקובעים בבית כללים ברורים איזה סוג מאכלים נכנסים לבית ואיזה לא, אנחנו מכוונים ומסבירים לילדים להם מהו אוכל בריא ומה לא, **בכל זאת יש מאכלים שנכנסים לקטגוריית של "התחום האפור"** כי הרי אי אפשר לנתק לגמרי את הילדים ממתקים, לכן גם כשאנחנו נותנים להם ממתקים, ניתן להם רק בזמנים מסוימים כמו שבת או בכל עת שנרצה לתגמל את הילד על התנהגות טובה, וברור שלא ניתן להם דברים שהם ממש לא בריאים כמו צבעי מאכל או מוצרים שמכילים כמות גבוהה של סוכר וכיו"ב, **כשהילדים יודעים את הכללים הברורים,**

אזי מטבע הדברים הם לא יבקשו מאתנו מהמתקים הלא בריאים, וילמדו לבקש רק מהדברים שהסברנו להם למה בזה אפשר להקל, וגם זה בגבולות הזמן והכמות.

אותו הדבר הוא כלפי העשה וה'לא תעשה' שבתורה, שבאופן כללי יש כללים ברורים בבחינת שחור ולבן, אך יש גם תחומים אפורים, שישנם היתרים במקום הצורך וכדו', **והם נועדו לצורך ה'בחינה'** (ובחירת בחיים), **כי אם הכל יהיה שחור ולבן - לא יגיע האדם לכלל חטא,** מחמת שמול עיניו עומד וצווח ה"לא תגנוב" או העשה שעליו לקיים, וגם בעשה ולא תעשה יש דברים שיש בהם היתרים לכאן ולכאן, ובדברים אלה שנראים כרשות מוצא בהם היצה"ר מקום להיכנס בין השיטין, **ושם הוא המבחן לאדם, האם יעמוד כצוק איתן לבל תתבלבל מחשבתו ולא ישמע ליצה"ר, או שיתפתה לו ויאמץ את דבר הרשות ויגרר לדבר עבירה.**

ר' משולם, ממשיך הרב ואומר: **הקב"ה ייעד לכל אדם מלחמת רשות משלו** תחום אפור שבה יתמודד בעבודת ה', אברך כולל יש לו את הדברי הרשות שבהם לכאורה

יכול לבטל מתלמוד תורה והבעה"ב יש לו דברי רשות בצרכי הפרנסה, שמתבטאת בעצם היציאה לעבודה, שמביאה בתוכה כמה וכמה נסיונות בדברי הרשות, לאחד **יש את הנסיונות בדרכי הגעה למקום העבודה,** והשני **בזה שהוא צריך לעבוד במקום שעובדות שם גם נשים,** ולשלישי **הנסיון הוא בעצם הישיבה מול המחשב עם האינטרנט שנועד לכאורה לדבר הרשות לצרכי עבודה,** ויש כאלה שכל דברי הרשות יחד - הם הנסיונות שלו. ובדברי הרשות הללו מושך אותו היצה"ר ומוצא לעצמו בקעה להתגדר בה.

ר' משולם תלמידי היקר, לצאת לחו"ל הוא לגביך מדברי הרשות דהרי לצורך פרנסה הותרה היציאה לחו"ל, אך זהו גם האתגר הגדול בשבילך שהקב"ה שולח לך ואומר לך: **"משולם בני זאת העבודה שלך כלפי, בה תעבדני ותעשה נחת רוח לפני".** הן הן הדברים שתשנן לבניך, ותאמר להם שאמנם לצורך הפרנסה הותר לנו זאת, ועל אף שעד היום חיינו בתוך עיר חרדית סגורה,

לאחר חצי שנה של התלבטויות ודילמות לא פשוטות, הוא פנה לרבו בשאלה **"האם לעבור להתגורר בפריז או לא?"**

ר' משולם עבד במוסד לחינוך מיוחד והצליח ברמה יוצאת מן הכלל. כל הילדים שעברו תחת ידו השתפרו והתעלו למעלה מן המצופה. אך הקשיים הפיננסיים הכריעו את הכף להחלטה הכואבת של סגירת המוסד. כבר באמצע החורף נאמר לו שככל הנראה לא יהיה מנוס מסגירת המוסד מפני שאין לו בסיס תקציבי שיעניק לו זכות קיום. **"נעשה את הכל לגמור לפחות עד סוף השנה, ועד אז תתחיל לחפש עבודה חלופית"** כך נאמר למשולם.

לא קלה היתה קבלת הבשורה, אך עם ההכרה במצב החל משולם לחפש עבודה חלופית בתחום שהוא כל כך הצליח בו. הצעות שונות עלו בזו אחר זו, ולמעשה שום דבר לא הגיע לכדי ביצוע. **בין ההצעות שעלו היתה הזמנה להקים מוסד כזה**

בפריז בירת צרפת, שבה אוכלוסייה יהודית גדלה ופורחת, ועדיין לא ניתן מענה לילדים הצריכים טיפול מיוחד ומקצועי. מששמעו שם בצרפת שר' משולם מחפש עבודה, עטו עליו עסקני פריז, **שיאות להעתיק את מקום משכנו מארץ ישראל לעבר צרפת.**

בהתחלה לא רצה משולם לשמוע מההצעה שכזו ודחה אותה על הסף, **"לא יעלה על דעתי לעזוב את הארץ, חינוך ילדי בראש מעייני ולא אקח אותם למקום נכר בין גויי הארצות"** אמר. אולם משעברו החודשים ולא נמצאה שום עבודה מחליפה, והלחצים רק גברו והלכו ועימם גם הבטחות לתשלום משכורת מכובדת מאוד, במקביל גם הוסיפו לו משרה צדדית לשמש כרב ומורה דרך בקהילה, בקבלת קהל ליעוץ בחינוך וערכים ועל כך ישלמו לו משכורת נפרדת. ר' משולם הרגיש שכושר שיפוטו לא נותן לו להחליט מצד אחד הוא בשום אופן לא חושב על יציאה לחו"ל, ומצד שני אין לו עבודה אחרת, מה גם שנדרש ממנו להסתכל גם על טובת הכלל, **בשאלה זו פנה אל רבו שיוורנו מה לעשות.**

לאחר ששמע הרב את כל הצדדים והנימוקים פסק לו **"צא לפריז וה' יצליח דרכך, שתפעל שם למען כבוד שמים"**. "ומה לגבי חינוך הילדים, בכל אופן הרי יצטרכו להסתובב בין הגויים, והריני חרד לגורלם, כאן רגילים הם לגור בין אנ"ש באווירה נקייה וטהורה ואני ירא לנפשם בגלל שינוי האווירה שיעבורו" חידד משולם את שאלתו.

ענה לו הרב: **"ידעתי בני ידעתי, ואולם דע לך מה עומד לפניך, הקשב נא לדברי אשר אומר לך כעת ויהיו נכונים לך כדי שתעבירם לבניך ולתושבי פריז, שתמציתם היא - 'איך מכינים את עצמינו מול אתגרים ונסיונות אפשריים שעתידי לנו לחוות ולעבור'."**

וכך הרחיב הרב ואמר: **"יש כלל ידוע 'לא הכל שחור ולבן, - יש גם אפור באמצע' מה הפירוש בזה? אנחנו יודעים שבכל דבר קיימים חוקים או הוראות, שהם**

מה מוגדר מלחמת הרשות?
ואיזה מהן שייך לדורנו?

.....

לצורך מה ניתנה לנו
מלחמת הרשות?

.....

איך ננצל מנלמדות היצה"ר
במלחמת הרשות?

.....

ומה המוסר מזה לחינוך
הדור העתידי?

א' ב' שבפרשה

הותרה הרצועה - רק למי שהיא מלחמת רשות בשבילו.

באורח הק' בפרשתנו מקשה למה התחיל עם הקדמה של 'כי תצא למלחמה על אויבך' היה צריך להתחיל אלא מ'כי תראה בשביה'?

"ואולי כי לפי שבא להתיר יפת תואר, שאסורה שלא בשעת מלחמה, חש הכתוב שביציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו כדי שיהנו מדבר איסור, לזה בא הכתוב והתנה ואמר 'כי תצא' שיציאתך למלחמה תהא להינקם מאויבך שהם אויבי ה' ואם תעשה כן 'ונתנו בידך', מזה אתה למד, שזולת כן אם תהיה יציאתו לטעם אחר לא ינצחו" עכ"ל.

מתוך דבריו למדנו שגם ההיתר בשימוש בכלים הטכנולוגיים הוא רק למבוגרים לצורך הפרנסה, ואסורו על שאינם כן. כי אלו שמתקרבים לדברים אלו בלי שום צורך רק לשם תענוג ובליוי בלבד, בוודאי יפלו בזה, שלא יהיה להם הסייעתא דשמיא לנצחו כדברי האורח"ה הק'. ועצה מפורשת הוא בתנאי קודם למעשה, שכשיצא האדם למלחמת הרשות זוכר ויודע שתפקידו אך ורק לעשיית רצון ה', אזי יתקיים בו ונתנו בידך.

ומכאן ההוראה לצעירי הדור שמצויים ביותר לפרוש מכל כלי הטכנולוגיה, שהרי אינם יוצאים למען מטרת פרנסה ועלולים לשכוח מהו רצון ה' וחיישינו טפי שמא יפלו ברשתו ח"ו.

לסיכומו של דבר: מאחר שקיים עניין שהוא דבר הרשות, אף שכתוצאה מזה יתכן שעל ידי זה יכשל באיסור, מ"מ לא אסרה אותו תורה, אלא התירה בגבולות שצריך האדם לשים לעצמו, וכמוהו יהיו כל הדברים שהם בגדר מלחמת הרשות דוגמת השימוש בטכנולוגיה בדורנו, שנדרשים להם גדרים וסייגים כדי שנעמוד במלחמה זו וננצח.

אכן לא קלה מלחמה זו, וכדאי הם הדברים הללו ללמוד ע"מ לקיים, ואמורים המה להישמע ע"י ההורים והמחנכים, שיכוונו ליבם של בניהם ובנותיהם לקראת העתיד ולהציג בפניהם מתווה ברור, שידעו מהו שחור ומהו לבן - איסור או היתר, ולעומת זה לשתפם בזה שיתכן שישנם דברי רשות - תחומים אפורים שמשתנים במשך החיים להקל הכל לפי הצורך ובהתאם עם התייעצות ברב מכון שמכריע לנו בכל צעד, וגם אז עליהם לדעת שגם במה שקבלו רשות, לא יבטחו בעצמם, רק ידעו שנכנסים המה לעניין חדש - בגדר מלחמת הרשות כפי שביארנו, ויצטרכו לשמור על עצמם, זאת ע"י גדרים וסייגים שיקימו לעצמם, (ע"י חיבורים לסינונים וכדו') ודבר זה יסייע בעדם שיזכרו את השוית' ה' לנגדי תמיד, לחשוב כל העת 'מהו רצון ה' ממני שאעשה כעת', ואז לא יאבדו דרך ה' ולא יפלו מכל מכשול קטן כגדול, בדיוק לשם כך נדרשת מאתנו הערנות לבדוק כל אחד לעצמו מהו תחום האפור שלו, והשי"ת יחזירנו בתשובה שלימה. אמן.

לא ראינו מראות אסורים לא נזקקנו לעבור במבואות המטונפות, כאן בפריז נלמד להתמודד בניסיונות חדשים, ונעמוד איתנים מול כל הפיתויים האלו בהצלחה. כשהם ידעו לקראת מה הם יוצאים למלחמה, יקל עליהם לעמוד בניסיונות ובכך ינצחו את היצה"ר.

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה"א בידך ושביית שבי... וראית בשביה... ולקחת לך לאשה. (דברים כ"ד-י"ד)

וברש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר וכו' ועוד שם ברש"י "לא דיברה תורה אלא נגד יצה"ר, שאם אין הקב"ה מתירה, ישאנה באיסור וכו'".

פרשה זו של יפת תואר טעונה ביאור, הייתכן שהתורה תתיר לשאת נכריה, רק מפני החשש שמא לא יעמוד האדם בפיתוי יצרו, וישאנה באיסור? היכן מצוינו

שהתירה התורה איסור מפני החשש שמא יעברו עליהם? האם יתירו גם איסורי שבת מטעם שבלאו ההיתר יעברו עליו? (ועיי"ש באורח"ה הק' באריכות).

נקדים תחילה את אשר ידוע בשם הזוהר הק' שכוונת הפסוקים על מלחמת היצר, ובפסוקים אלו מונחים היסודות במלחמת היצר שבכל דור, דור ודור עם ניסיונותיו, אבל הדרך-הכיוון איך לנצחו, היא דרך משותפת בקו ישר לכל הדורות.

תחום האפור-מלחמת הרשות

בערוגת הבושם כתב לבאר מהי מלחמת הרשות? ידוע הוא היצר שלא יוכל לנצח את האדם במרידה באמצעות אי עשיית מצווה או לעבור עבירה ח"ו בשאט נפש, שהרי האדם ידחהו על הסף ולא ישמע לו. ולכן ממתין לו אותו זקן וכסיל בפניה - בדבר הרשות, בתחום האפור - בדברים שאינם ברורים דיים לאיסור, והם בבחינת רשות להקל לצורך שעה או עניין מסוים. ומביא בשם החובות הלבבות דבאמת אין דבר כזה 'רשות', שהוא לא מצווה ולא עבירה, כי גם בדברי הרשות הרי כשעושה אותם לרצון ה' הריהם מצווה, ובוודאי שהיוצא לפרנסת אנשי ביתו עושה מצווה ולא שייך כלל להיות באמצע (פרוה בלע"ז) אלא או שזה מצווה או שזה עבירה.

לצורך המחשת הדברים ניקח לדוגמא את התקדמות הטכנולוגיה בדורנו, שהוא אחד מהניסיונות של דורנו אנו, שמוגדרת כדבר רשות, כי ניתן לנצלם לצורך עבודת ה' (דוגמת תוכניות הידברות או העברת שיעורי תורה במייל ועוד כיו"א), וכמו כן גם לכלי עבודה לפרנסה, וכמעט שהוא מתבקש היום בכל מקצוע, א"כ וודאי שהדרך לטמון את הראש בחול ולומר אסור אסור, זה ממש לא פתרון, וכמוה כבריחה מהמציאות, זהו צו השעה שאנחנו חייבים להתעשת ולהכין את דור העתיד לקראתו, ברור הדבר שזהו תחום האפור - מלחמת הרשות שבדורנו, ושומה עלינו להיזהר ממנה שבעתיים, שבזה הדבר אפשר לו ליצה"ר לחפור בור עמוק עד אין סוף, כדי להפיל את האדם להיכנס לרשתו (תתי משמע) שהרי משכנע אותו שהם דברי רשות ומותרים המה, והיום אומר לו עשה כך ולמחר עשה כך, ועליהם אנו מצויים לשמור ולעמוד על המשמר בניסיונות יום יומיים.

ספיחין

תובנות מוסר היוצאים לנו בהבנת יסודות מלחמת הרשות.

בזה ניתן להסביר למה צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ולמה אמרו 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו', כי כל אחד יש לו את הניסיונות - בתחום האפור שהקב"ה שולח לו באופן פרטי, ולכן מה שאצלך וודאי וברור לאיסור, אצל חברך הוא אפור ולא ברור, ולהיפך ישנם דברים שצאלו ברורים לאיסור ואצלך הם אפורים. ועל זה כתבו הספה"ק שלמקומו לא תגיע כי לכל אדם יעוד וניסיונות משלו.

ועוד תובנה בעניין "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" ורבו מפרשי התורה להסביר מהו 'ולא תשא עליו חטא', הרי מוכיחו על חטא שעובר?

ולדברינו ההסבר הוא פשוט, מאחר וכל אחד יש לו את התחום האפור-מלחמת הרשות שלו, וכשיבוא השני להוכיחו ויאמר לו "חוטא אתה, מה אתה עושה?" ודאי לא יקבל הימנו שאינו מרגיש בחטא שהתחיל בדבר הרשות.

לדוגמא: אדם שאינו נצרך לסביבת מחשב על כל המשתמע ממנו, לעולם לא יבין לשם מה נצרכו כל דברי הרשות הללו, ומה לו לאדם להיכנס לרשת היצר, וצועק לחברו שכן משתמש במחשב בקול רעש גדול "חוטא ופושע" הרי לא רק שלא יועיל בדבריו, מחמת שהאדם המוכח מניד ידו בביטול לאמור "הוא בכלל לא מבין". אלא שהדבר היחידי שכן 'רוויח' שיגרום לו להרגיש דחוי, ואז כשירגיש שבין כה הוא חוטא, אם כן הרי הותרה הרצועה ויעשה כל מה שליבו חפץ, ובעזרת המוכיח הלזה יפול לבירא עמיקתא. וזהו ולא תשא עליו חטא, אלא יאמר לו ידידי היקר אתה צריך מחשב וכו' ראה לעשות לך גדרים וסייגים לכל תיפול כמו שאחרים נפלו. וע"ז נאמר "למזהיר ולנוהר שלומים תן", כ"ה.

העלון יו"ל בחסות

קופירויטינג
שירותי פרסום - דעת קהל

מטוס
גרפיקה
הפקות
יח"צ
אסטרטגיה
בניית וקידום אתרים

ניתן להזמין גם קופירויטינג - רשימות וכתובת שיווקית בלבד

אהרן רכניצר לתאום פגישה 057-310-7200

טלפון: 073-73-20-930 פקס: 073-73-20-940

קדושת אהרן 12 ירושלים. דוא"ל: copyrighting@gmail.com

המאמר נכתב לפי בקשתם של רבנים המטפלים בבעיות עם נוער בסיכון, ועבר תחת שבט ביקורתם של ת"ח ומחנכים וחברי הוועד לענייני מחשבים, שבקשו לפרסמם ברבים.

העלון הודפס בתרומת הר"ר אברהם משה שפירא הי"ו י-ם
להגל הולדת הבת בסול טוב ובשעט"ר

